

УДК 371.11 (477)

Ж.О. Сенчук

Старший викладач кафедри управління освітою ХОІППО,
здобувач кафедри менеджменту освіти
Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПЕДАГОГІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розглядаються питання інформатизації управління інноваційними процесами в загальноосвітньому навчальному закладі. Пропонується створення електронної моделі системи інформаційного забезпечення управління впровадженням нововведень у навчально-виховний процес.

The article deals with the issue of the informatisation activity of a manager in administration of innovation pedagogical process in educational establishments. We suggest the system of electronical model of informatisation of management by introducing innovation in pedagogical stuff' activity.

Постановка проблеми. Соціально-політичні зміни, які відбуваються в українському суспільстві, потребують реалізації інноваційної політики в галузі освіти, що можливо за умов поєднання інноваційних процесів з національними традиціями освіти та освітніми тенденціями розвитку світової педагогічної теорії і практики.

Процес реформування освіти викликає необхідність вибору керівниками загальноосвітніх навчальних закладів інноваційного конкурентноспроможного режиму життєдіяльності навчального закладу, що, у свою чергу, передбачає більш ефективне використання інформаційних ресурсів у менеджменті освіти, суттєві зміни в організації інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогічних працівників, забезпечення інформатизації управління впровадженням нововведень, створення баз даних, програм, реалізація яких сприятиме підвищенню якості управління інноваційними процесами в освітніх закладах, розширенню інноваційного освітнього простору, розвитку інформаційної грамотності учасників навчально-виховного процесу, формуванню їхньої інформаційної культури.

Розвиток освітнього менеджменту потребує широкого впровадження комп'ютерних технологій в управлінську практику, адже це дозволить керівнику раціонально використовувати час, своєчасно отримувати

достатню і об'єктивну інформацію, здійснювати вибір оптимальних варіантів рішень. Недосконалість інформаційного забезпечення управління призводить до розкоординованості всієї управлінської системи, негативно впливає на кожен етап управлінської діяльності керівника навчального закладу, призводить до нераціонального використання часу.

Усе це вимагає вирішення проблеми інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів та інформатизації цього процесу.

Питання інформатизації управління закладом освіти як невід'ємної складової інформатизації освітньої галузі все частіше стає предметом досліджень науковців. У наукових працях В.І. Бондаря, В.В. Васильєва, А.Є. Капто, Ю.А. Конаржевського, В.І. Маслова зосереджується увага на важливості інформації для функціонування і розвитку закладу освіти. Основні підходи до систематизації управлінської інформації розглядаються у працях Л.І. Даниленко, В.В. Гуменюк, Г.В. Єльнікової, В.І. Маслова, Ю.А. Конаржевського, О.А. Орлова, Н.М. Островерхової, Т.І. Шамової.

Використання комп'ютерних технологій для систематизації управлінської інформації навчального закладу досліджують В. Биков, О. Белова, Л. Забродська, П. Орлов, Л. Калініна, С. Любарець, Г. Щекатунова та ін.

Мета статті. Здійснений аналіз науково-педагогічної літератури, дослідницьких робіт, організаційно-методичних матеріалів свідчить про те, що фундаментальних наукових досліджень щодо вивчення інформатизації управління інноваційними процесами в загальноосвітньому навчальному закладі поки що не проводилося. Водночас серед проблем удосконалення управління впровадженням нововведень у навчально-виховний процес важливою залишається проблема раціональної організації інформаційної системи з метою підвищення ефективності та якості діяльності керівників та її інформатизації.

Тому метою статті є визначення напрямів інформатизації управління інноваційною діяльністю педагогів у загальноосвітньому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Одним з основних напрямів інформатизації суспільства є інформатизація науки, освіти й культури. Під інформатизацією освітньої системи розуміють “упорядковану сукупність взаємопов’язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих й управлінських процесів, спрямованих на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу; на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації; удосконалення форм і змісту навчально-виховного процесу шляхом упровадження комп’ютерних методів навчання і тестування” [6, 10].

До пріоритетних напрямів інформатизації освітнього закладу належить інформатизація управління школою, основними аспектами розв’язання якої є: педагогічний (розгляд умов, шляхів, засобів, методів і технологій інформатизації, що відповідає поставленій суспільній меті); економічний (відображення економічних умов упровадження інформаційно-комунікаційних технологій); юридичний (закріплення певним законодавством правил, норм, стандартів і вимог щодо використання сучасних апаратних і програмних засобів); культурологічний (визначення рівнів інформаційної культури в суспільстві) [3, 9].

Керівникам загальноосвітніх навчальних закладів для вироблення й ухвалення рішень слід проаналізувати та узагальнити велику кількість інформації, що відображає процес упровадження інновацій у школі, та умови, в яких він відбувається. Спочатку інформацію потрібно отримати і зберегти. Достатній обсяг інформації створює умови для коригування управлінських дій відповідно до поставлених цілей, зумовлює вибір раціональної, оптимальної інформаційної системи управління навчально-виховним процесом.

Під оптимальним інформаційним забезпеченням розуміють досягнення спеціалістом максимальної поінформованості за мінімальних витрат ресурсів завдяки максимальному використанню досягнень інформаційної науки і практики [2, 177]. Для оптимізації роботи керівників загальноосвітніх навчальних закладів ми пропонуємо комп’ютеризовану систему інформаційного забезпечення управління інноваційною

діяльністю педагогічних працівників, яка складається з блоків, що відповідають основним етапам упровадження нововведень (рис. 1):

Рис. 1. Система інформаційних блоків щодо управління впровадженням нововведень у загальноосвітньому навчальному закладі

На першому етапі управління інноваційною діяльністю педагогів одним із завдань є створення банку даних. Банк даних – це інформаційно-довідкова система, основне призначення якої полягає в накопиченні і збереженні в робочому стані інформаційних даних, забезпеченні вільного доступу споживачів до системи [10, 60].

Банк даних з питань педагогічної інноватики може мати такі форми,

як: банк нових педагогічних технологій; банк проблем у відносинах, педагогічному процесі, управлінні; особистий банк пропозицій; карта інноваційних пошуків.

На другому етапі керівник загальноосвітнього навчального закладу використовує такі комп'ютерні розробки, як експертиза інноваційної діяльності педагога, рівень готовності вчителя до творчої діяльності; експертиза мотиваційного середовища колективу.

Стан навчально-виховного процесу аналізується за допомогою комп'ютерних розробок з питань вивчення рівня навчальних досягнень, вихованості, розвитку учнів; стану матеріально-методичної бази, фінансування; резервів учнівського і педагогічного колективу.

База даних проблем та шляхів їх розв'язання зберігає спеціально організовані і логічно пов'язані інформаційні елементи; це інформаційна модель об'єкта, що включає довідкову й статистичну інформацію за визначений відрізок часу. База знань містить інформацію про накопичений досвід педагогів, методистів, керівників різних рівнів управління системою освіти. Її використовують у процесі підготовки управлінських рішень, вона є необхідним компонентом експертних систем, що забезпечують варіативність управлінських рішень [10, 60].

Під час наповнювання цього блоку інформацією слід урахувати оновлення системи методичної роботи, укладання договору про науково-методичне керівництво процесом упровадження нововведень, створення системи консультування з боку психологів, медпрацівників, юристів тощо. Важливим є формування науково-педагогічного простору шляхом створення системи стійких творчих зв'язків з науковими установами, а також шляхом формування власного наукового потенціалу закладу.

Експертиза програми впровадження інновацій включає висновки, пропозиції, зауваження, рекомендації експертів. Оцінювання будь-якого інноваційного проекту можна провести за допомогою комп'ютерної моделі експертизи освітнього інноваційного процесу.

Інформація щодо теоретичної, науково-методичної підготовки педагогів до роботи в інноваційному режимі також потребує створення електронного варіанта. Цей блок передбачає збір та обробку даних про забезпеченість науково-методичною літературою з питань педагогічної

інноватики, посібниками, дидактичним матеріалом; даних про стан методичної роботи з проблеми, яка вирішується; даних про психологічний клімат у колективі; даних про стан інноваційної роботи.

Вивчення ступеня ефективності інновації та результативності інноваційної діяльності колективу передбачає аналіз та автоматичну обробку кількісних та якісних показників результатів навчально-виховного процесу.

Комп'ютерна обробка результатів контролю та експертного оцінювання упроваджених нововведень допомагає опрацювати дані про доцільність подальшого впровадження інновації, які базуються на результатах експертизи інноваційного процесу.

Організація роботи загальноосвітнього навчального закладу з урахуванням впровадженої інновації, нової технології потребує даних про досвід учителів щодо впровадження нововведень, його узагальнення; про результативність навчально-виховного процесу.

У процесі розробки системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю педагогів та створення відповідної електронної моделі керівнику школи необхідно визначити джерела інформації, оптимальний її зміст та обсяг, критерії відбору, методи збору, призначити відповідальних за збір й обробку інформації, за наповнення інформаційних блоків, обсяг і напрямки циркуляції інформаційних потоків у системі управління інноваційною діяльністю, визначити форми управлінських рішень, в яких міститься розпорядча інформація на рівні закладу освіти.

Висновки. На нашу думку, інформатизація управління інноваційною діяльністю педагогів загальноосвітнього навчального закладу сприятиме:

- формуванню інформаційної культури педагогічних працівників загальноосвітнього навчального закладу;
- інтенсифікації інноваційних процесів на основі комп'ютерних технологій;
- удосконаленню управління впровадженням нововведень у навчально-виховний процес;
- підвищенню науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності педагогів загальноосвітнього навчального закладу;

- поєднанню зусиль для забезпечення організації ефективної співпраці всіх підрозділів, співробітників, фахівців у процесах збору, обробки та використання інформації з питань педагогічної інноватики;

- подоланню інформаційної ізоляваності, дублювання зусиль в інформаційно-бібліотечній, навчально-методичній та науково-дослідній діяльності педагогічних працівників;

- створенню віртуальних творчих колективів для підготовки та реалізації інформаційних проектів, цільових програм управління інноваційними процесами в загальноосвітньому навчальному закладі.

Таким чином, інформатизація управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу щодо впровадження нововведень у навчально-виховний процес сприятиме розвитку школи як соціально-педагогічної системи. Вирішення цієї проблеми потребує подальшого дослідження та наукової розробки моделі інформаційного забезпечення управління інноваційними процесами в межах національного простору відповідно до мети й завдань реформування освітньої галузі в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В.Ю., Руденко В.Д. Системи управління інформаційними базами даних в освіті: Навчальний посібник. – К.: ВІПОЛ, 1996. – 287 с.
2. Блюменау Д.И. Информация и информационный сервис. – Л.: Наука, 1989. – 192 с.
3. Забродська Л.М. Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект. – Х.: Основа, 2003. – 240 с.
4. Забродська Л.М., Чернишова Є.Р. Інформаційно-комунікаційні технології управління сучасним закладом освіти // Освіта і управління. – 2002. – № 2. – С. 108 – 117.
5. Калініна Л.М. Соціально-педагогічна інформація як основа ефективного управління навчальним закладом // Директор школи. – 2001. – №39 (183). – С. 4 – 5.
6. Концепція Національної програми інформатизації // Голос України. – 1999. – №65. – С. 10 – 12.
7. Любарець С.І. Напрямки використання ПК в управлінській діяльності керівника школи // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 1999. – № 4. – С. 8 – 10.
8. Маслов В.І. та ін. Система інформації та комп'ютерні технології в управлінні школою. – К.: ІЗМН, 1996. – 80 с.
9. Орлов П.І., Луганський О.М. Інформаційні системи і технології в управлінні, освіті, бібліотечній справі: Наук.-практ. посібн. – Х.: Вид-во Прометей-Прес. – 292 с.
10. Чернишова Є.Р. Інформаційне забезпечення системи управління якістю освіти в регіоні // Рідна школа. – 2003. – № 1. – С. 58 – 60.